

Didactische foutenanalyse: voorstel van een systematische methode

E. DE CORTE EN A. VERKENS

Inleiding

In het kader van studietoetsen en objectieve evaluatieproeven wordt veelal gebruik gemaakt van meerkeuzevragen. Deze vraagvorm biedt de mogelijkheid tot een snelle en objectieve quotering van de items. Een belangrijk knelpunt bij de redactie van deze items wordt gevormd door de inhoudelijke samenstelling van de afleiders. Als algemene regel stelt men in de literatuur over 'educational measurement', dat de afleiders de veel voorkomende misvattingen, foutieve oordelen en redeneringen van de leerlingen moeten vertegenwoordigen. De itemschrijver kan zelf de mogelijke afleiders opstellen die naar zijn oordeel plausibel zijn. Hij kan ook langs empirische weg afleiders vinden. De items worden dan in open-vraagvorm (of aanvul-vraagvorm) aan een steekproef van leerlingen aangeboden en men noteert, naargelang de gekozen werkwijze, de frequentst voorkomende of de meest discriminerende fouten (bijv. de fouten op een item die discrimineren tussen de 27% leerlingen met de hoogste en de 27% leerlingen met de laagste totaalscore).

Om aan de afleiders een bredere didactische basis te verlenen, is het wenselijk de foutieve oplossingen die als alternatieven voor meerkeuzevragen in aanmerking komen, aan een didactische foutenanalyse te onderwerpen. Er is sprake van een *didactische* foutenanalyse, omdat het een techniek betreft die een optimaliseringsfunctie vervult in het didactisch proces. In dit artikel wordt een voorstel geformuleerd om de didactische foutenanalyse, zoals deze in de dagelijkse klaspraktijk wordt toegepast, tot een systematische methodiek uit te breiden. De situering van een dergelijke foutenstudie in het item-redactieproces komt aan bod in een volgende bijdrage.

1. Didactische foutenanalyse in de dagelijkse klaspraktijk

De didactische foutenanalyse is reeds lang in gebruik bij de leerkrachten. Zij komt tegemoet aan de vraag naar de oorzaken van de fouten die de leerlingen maken. Spontaan en intuïtief onderzoeken de leerkrachten de gemaakte fouten. Drie werkwijzen kunnen hierbij worden onderscheiden. Vooreerst kan de leerkracht aanknopen bij een fout die tijdens de klaspraktijk door een leerling wordt gemaakt. Bijv. een leerling komt aan het bord en blijkt een fout te maken of iemand rekent hardop en maakt een fout. De leerkracht kan in dit geval rechtstreeks observeren hoe de fout tot stand komt. Een tweede werkwijze is analoog aan de eerste. Naar aanleiding van de fouten die hij vaststelt in het werk van een leerling, kan hij aan de betrokken leerling vragen om de opgave nog eens opnieuw op te lossen. Vanzelfsprekend kan de tijd tussen het geven van de eerste en van de tweede oplossing een invloed hebben. De tijdsfactor vormt het essentieel onderscheid tussen deze en de vorige werkwijze. Een derde werkwijze bij de analyse van fouten berust volledig bij de leerkracht. Hij kan trachten, op basis van zijn ken-

